

อุปกรณ์และวิธีการ

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้อุปกรณ์คือเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรม MATLAB7 ทำการเปรียบเทียบวิธีประมาณค่าพารามิเตอร์ในกระบวนการถดถอยบนตัวเอง โดยทำการพิจารณาค่าสังเกตเมื่อเป็นค่าเดี่ยว เมื่อมีค่าเป็นช่วง และเมื่อค่าสังเกตอยู่ในเทอมของตรีโกณมิติ

การประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวเองบนถดถอยบนตัวเอง

1. กรณีค่าสังเกตเป็นค่าเดี่ยว

เมื่อค่าสังเกตเป็นค่าเดี่ยวทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ สามวิธี คือ วิธีกำลังสองน้อยสุด (Least Squares) วิธีของ Yule-Walker และวิธีกำลังสองน้อยสุดที่มีการถ่วงน้ำหนักแบบมีส่วนลด (Discounted Least Squares) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 วิธีกำลังสองน้อยสุด

การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุดอาศัยหลักการของการหาค่าที่เหมาะสมมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ถ้ากระบวนการถดถอยบนตัวเอง ใช้สัญลักษณ์เป็น AR(p) และตัวแบบที่ใช้พยากรณ์คือ สมการ $x_t = \hat{\phi}_0 + \hat{\phi}_1 x_{t-1} + \dots + \hat{\phi}_p x_{t-p}$ และ เมตริกซ์ X_T มีขนาด $(p+1) \times (T-p+1)$ เป็นเมตริกซ์ของค่าสังเกตในอดีตจนถึงเวลา T แสดงได้ดังนี้

$$X(T) = \begin{bmatrix} 1 & x_T & x_{T-1} & \cdots & x_{T-p+1} \\ 1 & x_{T-1} & x_{T-2} & \cdots & x_{T-p} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \ddots & \cdots \\ 1 & x_p & x_{p-1} & \cdots & x_1 \end{bmatrix}$$

ขั้นตอนการคำนวณหาค่าของพารามิเตอร์ในเวกเตอร์ x_T

1.1.1.1 คำนวณหาเมตริกซ์ $A_T = X_T' X_T$

1.1.1.2 หาค่าของเวกเตอร์ x_T ด้วยวิธี

1.1.1.2.1 วิธีหาเมตริกซ์ผกผัน (วิธี LS-IN-X) จะหาคำตอบของระบบสมการได้จากการหาเมตริกซ์ผกผัน (A^{-1}) ดังในสมการที่ (10) การหาเมตริกซ์ผกผันใช้คำสั่งใน MATLAB หรือ

1.1.1.2.2 วิธีการแยกแบบ คิว อาร์ (วิธี LS-QR-X) จะหาคำตอบของระบบสมการได้จากการหาเมตริกซ์ Q, R ดังในสมการที่ (11) การหาเมตริกซ์ Q และ R ใช้คำสั่งใน MATLAB

1.1.1.3 การปรับปรุงเมตริกซ์เมื่อมีการเลื่อนเวลาสิ้นสุดของค่าสังเกต

ขั้นตอนการคำนวณหาเมตริกซ์ปรับปรุง

1.1.1.3.1 การปรับปรุงเมตริกซ์ผกผัน ใช้วิธีของ Sherman-Morrison-Woolbury ในการปรับเมตริกซ์ผกผัน A_T^{-1} ไปเป็น A_{T+1}^{-1}

เมื่อ $A_{T+1} = A_T + u_{t+1}v'_{t+1}$ ดังในสมการที่ (20) โดยที่เมตริกซ์ $u_{t+1}v'_{t+1}$ เป็นดังนี้

$$u_{T+1} = v_{T+1} = \begin{bmatrix} 1 \\ x_T \\ \vdots \\ x_{T-p+1} \end{bmatrix} \quad (32)$$

1.1.1.3.2 การปรับปรุงเมตริกซ์ คิว และ เมตริกซ์ อาร์ ใช้วิธีการปรับปรุงเมตริกซ์ (Golub, 1996) $A_{T+1} = A_T + u_{t+1}v'_{t+1} = Q_T R_T + u_{T+1}v'_{T+1} = Q_{T+1} R_{T+1}$ ดังในสมการที่ (21) ถึง (26) โดยที่เมตริกซ์ $u_{t+1}v'_{t+1}$ มีรูปแบบเหมือนในสมการที่ (32) การปรับปรุงเมตริกซ์ Q และ R ใช้คำสั่งใน MATLAB

1.1.2 ถ้ากระบวนการถดถอยบนตัวเองไม่รู้ค่าเฉลี่ยของกระบวนการ และประมาณด้วยค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง โดยตัวแบบในการพยากรณ์เป็นสมการ $y_t = \phi_1 y_{t-1} + \phi_2 y_{t-2} + \dots + \phi_p y_{t-p}$ (วิธี LS-IN-Y หรือ วิธี LS-QR-Y) จะทำให้ลดแถวที่ 1 และ คอลัมน์ที่ 1 ของเมตริกซ์ A ที่ได้จากวิธีกำลังสองน้อยสุด เมื่อมีค่าสังเกตที่ $T+1$ เข้ามา ทำให้ $\bar{x}_t$ เปลี่ยนไปเป็น $\bar{x}_{t+1}$ และ A_T เปลี่ยนไปเป็น $A_{T,\nabla}$ เมื่อ $\nabla = \bar{x}_T - \bar{x}_{T+1}$

$$A_{T,\nabla} = A_T + \begin{bmatrix} \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-1}\nabla) + \nabla^2) & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-2}\nabla) + \nabla^2) & \cdots & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \\ \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-2}\nabla) + \nabla^2) & \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-2}\nabla)^2 + \nabla^2) & \cdots & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-2}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-2}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) & \cdots & \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \end{bmatrix}$$

หรืออาจเขียนในรูป

$$A_{T,\nabla} = A_T + u_{T+1,\nabla} v'_{T+1,\nabla}$$

โดยที่

$$u_{T+1,\nabla} v'_{T+1,\nabla} = \sum_{i=1}^p u_{T+1,\nabla,i} v'_{T+1,\nabla,i}$$

ที่เขียนอยู่ในรูป

$$u_{T+1,\nabla} = \begin{bmatrix} \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-1}\nabla) + \nabla^2) & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-2}\nabla) + \nabla^2) & \cdots & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \\ \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-2}\nabla) + \nabla^2) & \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-2}\nabla)^2 + \nabla^2) & \cdots & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-2}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) & \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-2}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) & \cdots & \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \end{bmatrix}$$

โดยที่

$$u_{T+1,\nabla,i=1} = \begin{bmatrix} \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-1}\nabla) + \nabla^2) \\ \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-2}\nabla) + \nabla^2) \\ \vdots \\ \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \end{bmatrix} \dots\dots\dots$$

$$u_{T+1,\nabla,i=p} = \begin{bmatrix} \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-1}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \\ \sum_{t=p+1}^T ((y_{t-2}\nabla) + (y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \\ \vdots \\ \sum_{t=p+1}^T ((2y_{t-p}\nabla) + \nabla^2) \end{bmatrix}$$

และ

$$v_{T+1,\nabla} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & \dots & 0 \\ 0 & 0 & \ddots & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 1 \end{bmatrix}$$

โดยที่

$$v_{T+1,\nabla,i=1} = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix} \dots\dots\dots v_{T+1,\nabla,i=p} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 1 \end{bmatrix}$$

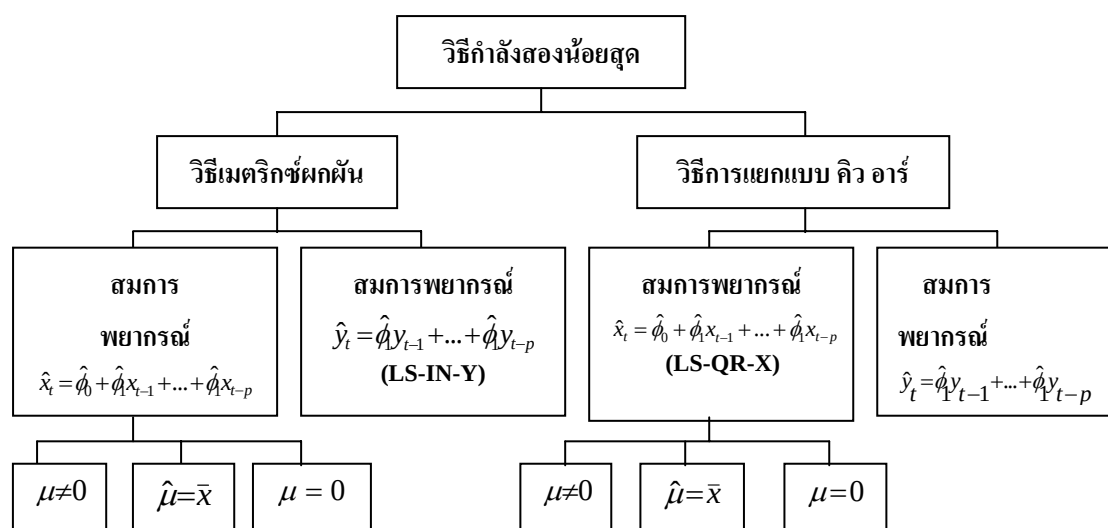
ส่วนค่าสังเกตที่เข้าใหม่คือ $u_{T+1}v'_{T+1}$ โดยที่

$$u_{T+1} = v_{T+1} = \begin{bmatrix} y_T \\ y_{T-1} \\ \vdots \\ y_{T-p+1} \end{bmatrix} \quad (33)$$

ขั้นตอนการคำนวณหาเมตริกซ์ A_{T+1} จากเมตริกซ์ A_T จะเหมือนเดิม แต่เวลาที่ปรับปรุงเมตริกซ์เมื่อมีการเลื่อนเวลาสิ้นสุดของค่า สังเกตจะได้ $A_{T+1} = A_T + \sum_{i=1}^{n+1} u_{i,T+1}v'_{i,T+1}$

เมื่อ n คือ จำนวนคอลัมน์ในเมทริกซ์ A_{T+1} ดังนั้นเวลาปรับปรุงเมทริกซ์ในแต่ละวิธีเมื่อมีการเลื่อนเวลาสิ้นสุดของค่าสังเกตจะทำ $n+1$ ครั้ง และ $u_{i,T+1}$ เมื่อ $i = 1, \dots, n$ เป็นเวกเตอร์ที่ i ที่ปรับค่าของสมาชิกใน A_T ที่เกิดจากการเปลี่ยนค่า $\bar{x}$ เมื่อมีค่าสังเกตค่าใหม่เข้ามา และเมื่อ $i = n+1$ เมทริกซ์ $u_{i,T+1}v'_{i,T+1}$ คือค่าสังเกตค่าใหม่ที่เข้ามาใน A_T

ถ้ากระบวนการถดถอยบนตัวเองทราบค่าเฉลี่ยของกระบวนการ (μ) คือ $\mu = 0$ และ $\mu \neq 0$ ในสมการ $y_t = \phi_1 y_{t-1} + \phi_2 y_{t-2} + \dots + \phi_1 y_{t-p}$ (วิธี LS-IN-Y หรือ วิธี LS-QR-Y) นั้นจะปรับปรุงเมทริกซ์ 1 ครั้ง เมื่อมีการเลื่อนเวลาสิ้นสุดของค่าสังเกตด้วยเมทริกซ์ $u_{i,T+1}v'_{i,T+1}$ ซึ่งเป็นค่าสังเกตค่าใหม่ที่เข้ามาใน A_T ดังในสมการ (33) แผนผังวิธีการทำแสดงได้ดังในภาพที่ 2 ซึ่งในลำดับสุดท้ายของแผนผังไม่ได้แสดงครบทุกวิธีที่ทำ

ภาพที่ 1 แผนผังวิธีทำของการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุดของข้อมูลเดี่ยว

ตารางที่ 2 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนชื่อวิธีการ

สัญลักษณ์	ชื่อวิธีการ
LS	วิธีกำลังสองน้อยสุด
YW	วิธีของ Yule-Walker
DLS	วิธีกำลังสองน้อยสุดที่มีการถ่วงน้ำหนักแบบมีส่วนลด
IN	วิธีเมตริกซ์ผกผัน
QR	วิธีการแยกแบบ คิว อาร์
DL	วิธี recursion ของ Durbin-Levinson
DS	วิธีปรับเรียบโดยตรง
X	วิธีการพยากรณ์โดยใช้สมการ $\hat{x}_t = \hat{\phi}_0 + \hat{\phi}_1 x_{t-1} + \dots + \hat{\phi}_p x_{t-p}$
Y	วิธีการพยากรณ์โดยใช้สมการ $\hat{y}_t = \hat{\phi}_1 y_{t-1} + \hat{\phi}_2 y_{t-2} + \dots + \hat{\phi}_p y_{t-p}$